

**A ECONOMÍA GALEGA
NOS ANOS 2016 E 2017**

1

Capítulo 1. A ECONOMÍA GALEGA EN 2016/2017

1.1 contorna internacional e estatal

1.1.1. Contorna internacional

O obxectivo deste capítulo é analizar a situación da economía galega no período 2016-2017, en perspectiva nacional e internacional.

Durante o pasado bienio, rexistrouse un forte crecemento do produto interior bruto (PIB) mundial; froito, en parte, das políticas monetarias altamente expansivas, especialmente desenvolvidas pola Reserva Federal Americana e o Banco Central Europeo (BCE).

No cadro 1.1 figuran os índices de variación do PIB, os prezos e as taxas de desemprego en China, EE.UU., OCDE, UE, UEM no último quinquenio. No caso da UE indícanse os datos dos cinco Estados con maior PIB: Alemaña, Reino Unido, Francia, Italia e España.

No bienio 2016-2017 seguiu a recuperación económica no conxunto da OCDE. Ademais, destaca, como xa é habitual, a economía chinesa, que en termos medios acadou un crecemento do 6,8%.

No derradeiro exercicio (2017) a UE, UEM e a OCDE viron aumentar significativamente o seu PIB: 2,5%, 2,5% e 2,3% respectivamente.

Tras a forte crise económica rexistrada entre 2008 e 2013, España tivo o segundo maior crecemento económico dos dez ámbitos territoriais recollidos no cadro 1.1, só despois de China.

No que atinxe á variación porcentual de Índice de Prezos ao Consumo (IPC), cabe salientar en 2017:

- O lixeiro incremento do nivel dos prezos dos bens e servizos, tanto na UE como en EE.UU., despois duns anos con estancamento nos prezos.
- A lixeira suba do IPC (2,2%) para o conxunto da OCDE
- O aumento do IPC en España (2 %), tras varios anos de deflación.

No que ten que ver coa taxa de desemprego, en España en 2017 foi do 17,2%, 2,4 puntos porcentuais menos que no ano anterior, pero segue sendo máis do dobre que na media da UE28 (7,7%) e da UEM (9,2%), o triplo que no conxunto da OCDE (5,8%), e o cuádruplo que en EE.UU. (4,3%). España segue a ser, xunto coa economía helenica, o país da UE cunha maior taxa de paro en 2017.

Cadro 1.1

Economía internacional: % de variación do PIB, IPC e taxa de paro. 2013-2017

Período	OCDE	Unión Europea							EE.UU.	China
		Total UE	UEM	España	Alemaña	Francia	Italia	Reino Unido		
PIB⁽¹⁾										
2013	1,2	0,3	-0,2	-1,7	0,4	0,7	-1,8	2,2	1,5	7,7
2014	1,9	1,4	0,9	1,4	1,6	0,2	-0,3	2,9	2,4	7,3
2015	2,5	2,2	2,0	3,4	1,5	1,0	0,9	2,3	2,9	6,9
2016	1,8	1,9	1,8	3,3	1,9	1,1	1,1	1,9	1,5	6,7
2017	2,3	2,5	2,5	3,1	2,5	1,9	1,5	1,7		6,9
Taxa desemprego										
2013	7,9	10,8	12,0	26,1	5,2	10,3	12,1	7,6		4,0
2014	7,4	10,2	11,6	24,4	5,0	10,3	12,6	6,1		3,6
2015	6,8	9,4	10,9	22,1	4,6	10,4	11,9	5,3	5,3	3,4
2016	6,3	8,6	10,0	19,6	4,2	10,0	11,7	4,8	4,9	3,1
2017	5,8	7,7	9,2	17,2	3,8	9,4	11,2	4,4	4,3	2,8
IPC⁽²⁾										
2013	1,6	1,5	1,4	1,5	1,6	1,0	1,2	2,6	1,5	2,7
2014	1,7	0,6	0,4	-0,2	0,8	0,6	0,2	1,5	1,6	2,0
2015	0,6	0,0	0,0	-0,6	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,4
2016	1,1	0,3	0,2	-0,3	0,4	0,3	0,0	0,6	1,3	2,0
2017	2,2	1,7	1,5	2,0	1,7	1,2	1,3	2,7	2,1	1,5

(1) En porcentaxe de variación interanual, a prezos constantes.

(2) Índices armonizados de prezos de consumo nos Estados da UE.

Fonte: BCE, OCDE.

1.1.2. Contorna estatal

No período 2001-2007, España estivo á cabeza do crecemento económico da UE e OCDE. A situación mudou radicalmente a partir de 2008, consecuencia da Gran Recesión. O cadro 1.2, que recolle unha visión comparativa do crecemento económico desde 2007 en Galicia e España, amosa que:

- No cuatrienio 2007-2010 subiu máis o PIB en Galicia todos os anos (ou baixou menos, no caso de 2009).
- No bienio 2011-2012, o PIB en Galicia baixou máis que a media estatal.
- En 2013 foi mellor o comportamento do PIB en Galicia. En 2014 recupera o ritmo positivo de crecemento, aínda que por baixo do resultado a nivel estatal, e a partir do 2015 comeza a recuperarse notablemente, ata acadar en 2017 a mesma taxa de crecemento.

Cadro 1.2

Porcentaxes de variación anual do PIB real⁽¹⁾. Galicia e España. 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Galicia	4,3	1,5	-3,6	0,2	-1,3	-2,7	-0,7	0,4	2,4	3,1	3,1
España	3,8	1,1	-3,8	0,0	-1,0	-2,6	-1,7	1,4	3,4	3,3	3,1

(1) Os valores do PIB estatal dos anos 2011a 2014 foron recalculados polo INE en setembro de 2015 e baixaron respecto do cálculo anterior nos anos 2011a 2013.

Fonte: INE (Contabilidade nacional trimestral) e IGE.

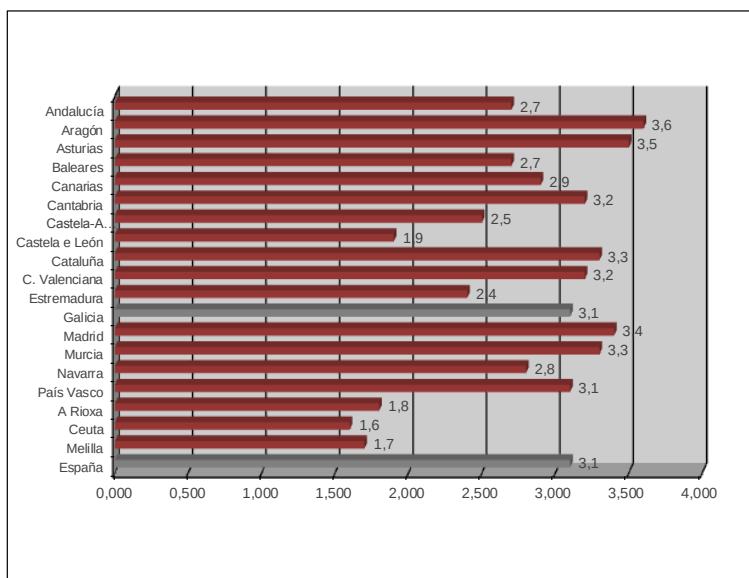
A partir dos datos para 2017 da Contabilidade rexional de España, e que figuran no cadro 1.3, pódense tirar os seguintes resultados:

- Galicia acadou un crecemento económico igual que a media estatal (3,1%) e o País Vasco.
- Tiveron subas do PIB maior que Galicia sete CC.AA.: Aragón (3,6%), Asturias (3,5%), Cantabria (3,2%), Cataluña (3,3%), Comunidade Valenciana (3,2%), Madrid (3,4%) e Murcia (3,3%).
- No outro extremo, A Rioxa (cun 1,8%) rexistrou o menor crecemento económico.
- Agás Castela e León, A Rioxa e Estremadura e as cidades autónomas de Ceuta e Melilla, o resto das CC.AA. tiveron en 2017 subas do PIB superiores á media da UE (2,5%).

Cadro 1.3

Tasa de crecemento⁽¹⁾ do PIB. Por CC.AA. 2017

	2017
Andalucía	2,7
Aragón	3,6
Asturias	3,5
Baleares	2,7
Canarias	2,9
Cantabria	3,2
Castela-A Mancha	2,5
Castela e León	1,9
Cataluña	3,3
C. Valenciana	3,2
Estremadura	2,4
Galicia	3,1
Madrid	3,4
Murcia	3,3
Navarra	2,8
País Vasco	3,1
A Rioxa	1,8
Ceuta	1,6
Melilla	1,7
España	3,1

(1) En termos de volume.
Fonte: INE, Contabilidade rexional de España.

O cadro 1.4 posibilita un exercicio de comparación a partir doutro indicador macroeconómico moi usado na medición do crecemento económico dunha sociedade: o PIB por habitante. Se ben amosa un bo comportamento, este resultado débese tanto a combinación de crecementos acumulados, como a perda significativa do peso demográfico de Galicia en España.

Cadro 1.4

PIB por habitante en euros. Por
CC.AA. 2017

	2017
Madrid	33.809
País Vasco	33.088
Navarra	30.914
Cataluña	29.936
Aragón	27.403
A Rioxa	26.044
Baleares	25.772
España	24.999
Castela e León	23.555
Cantabria	22.513
Galicia	22.497
Asturias	22.046
C. Valenciana	22.046
Murcia	20.585
Canarias	20.425
Castela-A Mancha	19.681
Ceuta	19.524
Andalucía	18.470
Melilla	17.945
Extremadura	17.262

Os datos reflicten que en 2017:

- O PIB per cápita foi en Galicia de 22.497 euros, por baixo da media estatal (24.999 euros). Nove CC.AA. estiveron por riba neste indicador económico e oito por baixo (máis as dúas cidades autónomas).
- Madrid, País Vasco, Navarra e Cataluña foron, por esta orde e igual que nos últimos anos, as de maior PIB por habitante.
- Extremadura e Andalucía seguen a ser as CC.AA. cun PIB por habitante máis baixo.

A posición relativa en PIB per cápita de cada CC.AA. e cidade autónoma, recollida no cadro 1.5, reflicte que, no ano 2017:

- Galicia quedou un 10,0% por baixo da media estatal.
- No nivel superior, Madrid superou nun 35,2% á media española e o País Vasco, nun 32,4%.
- No baixo da media nacional aparecen Extremadura (30,9%) Melilla (28,2%) e Andalucía (26,1%).

Cadro 1.5

**Relación do PIB per cápita das CC.AA.
respecto do estatal. 2016-2017**

	2016	2017
	%	%
Madrid	36,5	35,2
País Vasco	32,7	32,4
Navarra	24,4	23,7
Cataluña	19,3	19,7
Aragón	9,8	9,6
A Ríoxa	7,2	4,2
Baleares	3,8	3,1
Castela e León	-5,5	-5,8
Cantabria	-10,1	-9,9
Galicia	-10,9	-10,0
Asturias	-12,8	-11,8
C. Valenciana	-11,2	-11,8
Murcia	-19,0	-17,7
Canarias	-17,1	-18,3
Castela A Mancha	-22,4	-21,3
Ceuta	-18,9	-21,9
Andalucía	-26,4	-26,1
Melilla	-18,9	-28,2
Estremadura	-31,7	-30,9

A perspectiva estática do cadro 1.5 complementámola co cadro 1.6, que recolle a evolución comparativa do PIB por habitante en Galicia e España na última década, isto é, o valor cada ano da porcentaxe de Galicia sobre a media estatal.

Compróbase que:

- O PIB per cápita de Galicia no 2017 (22.497 euros) medrou por quinto ano consecutivo, e tivo o maior crecemento en valor absoluto do período analizado, e xa supera o obtido antes da última crise económica.
- Galicia recortou en 2,5 décimas a diferenza coa media estatal desde 2008 ata 2017.

Cadro 1.6

PIB por habitante (en euros). Galicia e España. 2008-2017⁽¹⁾

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Galicia	21.226	20.490	20.574	20.143	19.539	19.577	19.661	20.431	21.358	22.497
% Galicia/España	87,4	88,0	88,6	87,9	87,6	88,4	87,7	87,7	89,1	89,9

(1) Datos definitivos ata 2011, provisionais en 2012-2013, avance en 2014 e primeira estimación en 2017.

Fonte: INE, Contabilidade rexional de España.

A avaliación da dinámica do PIB por habitante en Galicia en comparanza coa media da UE reflicte o proceso de converxencia (ou de diverxencia) dos dous ámbitos

territoriais. Ao fío do cadro 1.7, Galicia avanzou ininterrompidamente desde 2006 ata 2009 a porcentaxe que supoñía o seu PIB por habitante respecto á media da UE, e o proceso de converxencia dese cuadrienio freouse de súpeto coa Gran Recesión, e entre 2010 a 2013 ampliouse a diverxencia. A partir de 2014, a situación mellora, ata situarse en 2016 no 81,8%.

Cadro 1.7

Evolución do PIB por habitante⁽¹⁾. Galicia/ UE 2005-2016

	2005	2016	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
%PIB Galicia/UE	83,3	86,6	88,1	88,5	88,6	85,1	81,3	79,7	79,1	79,3	80,7	81,8

(1) En paridade de poder adquisitivo. Media do PIB por habitante da UE=100; dentro da UE 27 ata o ano 2011e da UE 28 despois.

Fonte: Eurostat.

Pola súa banda, o cadro 1.8 reflicte que:

- España avanzou no ano 2006 en porcentaxe de PIB por habitante respecto da media da UE, pero de 2008 a 2013 ampliouse cada ano a *diverxencia*.
- Os anos 2006 (cun 103,2%) e 2013 (cun 89,6%) marcan os niveis máximo e mínimo respectivamente da posición relativa de España na UE en PIB per cápita.
- En 2016 o indicador supón xa o 91,4%, mostrando unha significativa recuperación.

Cadro 1.8

Evolución do PIB por habitante⁽¹⁾. España/ UE 2005-2016

	2005	2016	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
%PIB España/UE	100,4	103,2	103,1	101,1	100,4	95,7	92,4	91,0	89,6	90,2	90,7	91,4

(1) En paridade de poder adquisitivo. Media do PIB por habitante da UE=100; dentro da UE 27 ata o ano 2011e da UE 28 despois.

Fonte: Eurostat.

Case todas as CC.AA. experimentaron unha variación negativa en termos de converxencia coa UE entre 2011 e 2016. O cadro 1.9 recolle a variación en 2016 do PIB por persoa por CC.AA. A partir dos datos presentados, pódese salientar que:

- Galicia ocupa o posto undécimo.
- A nosa comunidade rexistra para o quinquenio 2011-2016 un lixeiro incremento do seu PIB por persoa respecto da media da UE, sendo xunto con Murcia e Cataluña, as únicas que recollen unha variación positiva.
- España baixou nese mesmo quinquenio un 1% o seu PIB por persoa respecto da media da UE.

- Só catro CC.AA. quedaron en 2016 por riba da media da UE-28 en renda por habitante: Madrid (125%), País Vasco (121%), Navarra (114%) e Cataluña (110%). Son as mesmas, e pola mesma orde, que en 2014.
- As cinco CC.AA. con maior *diverxencia* en 2017 respecto da media da UE-28 en PIB por habitante foron: Estremadura (63%), Andalucía (68%), Castela-A Mancha (72%), Murcia (76%) e Canarias (75%).

Cadro 1.9

**Converxencia coa UE⁽¹⁾.
Por CC.AA. 2016. 2011-2016**

	% variación 2011-2016	% sobre PIB da UE en 2016 ⁽¹⁾
Madrid	0,0	125
País Vasco	0,0	121
Navarra	-1,0	114
Cataluña	2,0	110
A Ríoxa	-3,0	99
Aragón	-4,0	96
Baleares	-1,0	95
España	-1,0	92
Castela e León	-1,0	87
Cantabria	-4,0	82
Galicia	1,0	82
Asturias	-5,0	79
C. Valenciana	0,0	81
Canarias	-5,0	75
Murcia	1,0	76
Castela-A Mancha	-2,0	72
Andalucía	-2,0	68
Estremadura	-1,0	63

(1) En porcentaxe sobre a media do PIB por habitante da UE=100. En paridade de poder adquisitivo.

Fonte: Eurostat.

1.2. Crecemento económico galego

Este epígrafe afonda no estudo do PIB de Galicia no último quinquenio mediante a análise desde as perspectivas da demanda e máis da oferta, desagregando polas compoñentes internas e temporal.

1.2.1. A perspectiva da demanda

A perspectiva da demanda (Cadro 1.10) faise a partir da información publicada polo Instituto Galego de Estatística (IGE) nas Contas económicas trimestrais. En 2017, as exportacións de bens e servizos medraron un 4,8%. A demanda exterior neta, pola súa

banda, tivo en 2017 un comportamento moi positivo, xa que o valor das exportacións de bens e servizos subiu un 4,8%, o dobre que as importacións (2,3%).

O gasto en consumo final das Administracións públicas, aumentou en Galicia un 2,1 %, dato que contrasta coa caída ata 2014. O gasto dos fogares e Institucións sen Fin de Lucro ao Servizo das Familias (ISFLSF) rexistrou un comportamento positivo en 2017, pero moderado (1,3%). Finalmente, a formación bruta de capital, aínda negativa en 2013 (e moi negativa en anos anteriores a ese) acadou en 2017 un bo comportamento (3,2%).

Cadro 1.10

PIB de Galicia. Compoñentes da demanda. 2013-2017

Período	Gasto en consumo final		Formación bruta de capital	Demanda Interna	Exportacións de bens e servizos	Importacións de bens e servizos
	Fogares e ISFLSF	AA. PP.				
2013	-3,0	-0,8	-8,9	-3,7	11,0	4,1
2014	-0,8	-1,2	5,0	0,0	1,1	-1,3
2015	1,1	0,8	3,1	1,4	1,5	-0,6
2016	2,0	2,2	0,6	1,8	5,5	3,1
2017	1,3	2,1	3,2	1,7	4,8	2,3

Datos en porcentaxe de variación interanual corrixido de estacionalidade e calendario. Os datos dos anos 2014 e 2015 son provisionais. Os datos dos anos 2016 e 2017 son avance.
Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

O cadro 1.11 permite unha análise temporal máis polo miúdo dos compoñentes da demanda do PIB. Destaca a mellora dos compoñentes do PIB de Galicia ao longo do ano 2017. Subiu no gasto en consumo final, en formación bruta de capital, en demanda interna, mentres que se reduce en exportacións de bens e servizos e importacións de bens e servizos.

Cadro 1.11

PIB de Galicia. Compoñentes da demanda. Por trimestres. 2017

Trimestre	Gasto en consumo final			Formación bruta de capital	Demanda Interna	Exportación de bens e servizos	Importación de bens e servizos
	Total	Fogares e SFLSF	AA. PP.				
1T	1,6	0,7	4,2	2,1	1,7	6,3	3,9
2T	1,0	1,2	0,3	2,5	1,2	6,3	2,6
3T	1,7	1,3	2,7	4,0	2,0	1,1	-0,9
4T	1,7	1,9	1,1	4,2	2,0	5,5	3,7

Datos en porcentaxe de variación interanual corrixidos de estacionalidade e calendario. Os datos dos anos son avance.
Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

1.2.2. A perspectiva da oferta

No que atinxe á evolución desde a perspectiva da oferta, ao fío do cadro 1.12 salienta que no 2017 creceron o sector da construción e a agricultura, gandería, silvicultura e pesca.

Cadro 1.12**PIB de Galicia. Compoñentes da oferta. 2013-2017**

	Agricultura, gandaría, silvicultura e pesca	Industria	Construción	Servizos
2013	4,4	5,3	-9,7	-0,3
2014	3,6	0,7	-0,6	1,4
2015	-4,6	0,1	2,6	3,3
2016	1,1	2,4	1,6	3,5
2017	1,7	1,7	3,5	3,3

Datos en porcentaxe de variación interanual, corrixidos de estacionalidade e calendario. Os datos dos anos 2014 e 2015 son provisionais. Os datos dos anos 2016 e 2017 son avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

O cadro 1.13 posibilita unha análise temporal máis polo miúdo dos compoñentes da oferta do PIB en Galicia en 2017 por trimestres. Compróbase unha importante mellora entre o primeiro e segundo trimestre na industria, una lixeira redución na construción e una maior redución na agricultura, gandaría, silvicultura e pesca e no sector servizos.

Cadro 1.13**PIB de Galicia. Compoñentes da oferta. 2017. Por trimestres**

2017	Agricultura, gandaría, silvicultura e pesca	Industria	Construción	Servizos
1T	3,4	-2,0	4,2	4,0
2T	1,2	2,6	2,9	3,4
3T	1,3	2,2	3,3	3,2
4T	0,8	4,1	3,7	2,7

Datos en porcentaxe de variación interanual, corrixidos de estacionalidade e calendario. Os datos son avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

1.2.3. O PIB das provincias galegas

Os últimos datos publicados polo INE por provincias, son os correspondentes a 2015 (provisionais). No cadro 1.14 preséntase a evolución do seu crecemento económico.

Do PIB de Galicia no ano 2015 (56,3 millóns de euros), a provincia da Coruña xerou un 43,4%, e a de Pontevedra un 33,1%. As provincias occidentais concentran un 76,5% do total. As provincias de Lugo (12,6%) e Ourense (11,0%) pechan a clasificación, sumando entre as dúas menos da cuarta parte (23,6%) do PIB de Galicia. Entre 2013 e 2015 o PIB conxunto das provincias do norte aumentou en 2.053 millóns de euros, mentres que as do sur só o fixeron en 562 millóns.

Cadro 1.14**PIB* a prezos de mercado das provincias galegas. 2010-2015**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (p)
A Coruña	25.135.142	24.508.940	23.551.939	23.396.979	23.213.042	24.437.296
Lugo	6.791.982	6.748.370	6.608.098	6.590.719	6.760.359	7.068.924
Ourense	6.283.379	6.341.837	6.245.623	6.091.904	6.040.797	6.175.905
Pontevedra	18.814.717	18.229.054	17.617.542	17.630.514	17.966.884	18.643.557

* A prezos correntes.

(p): datos provisionais.

Fonte: INE, Contabilidade rexional de España.

1.2.4. A crise das explotacións gandeiras da vacún de orientación leiteira

Unha das actividades máis salientables no sector agro-gandeiro en Galicia e a produción de leite. De aí, a necesidade de sinalar as notas máis relevantes. No cadro 1.15 recóllese a distribución por CC.AA. da produción de leite de vaca para 2016. Galicia, como é habitual, encabeza con gran diferenza, a clasificación, cun 38,4% do total nacional.

Cadro 1.15**Produción de leite*. Por CC.AA. (2016)**

Andalucía	545,1
Aragón	142,8
Asturias	582,9
Baleares	77,1
Canarias	41,7
Cantabria	465,5
Castela-A Mancha	248,9
Castela e León	875,3
Cataluña	744,5
C. Valenciana	71,1
Estremadura	29,6
Galicia	2.702,2
Madrid	60,6
Murcia	57,7
Navarra	246,7
País Vasco	184,6
A Ríoxa	20,8
España	7.097,3

* En miles de toneladas métricas.

Fonte: Ministerio de Agricultura, Pesca, Alimentación e Medio Ambiente (2018).

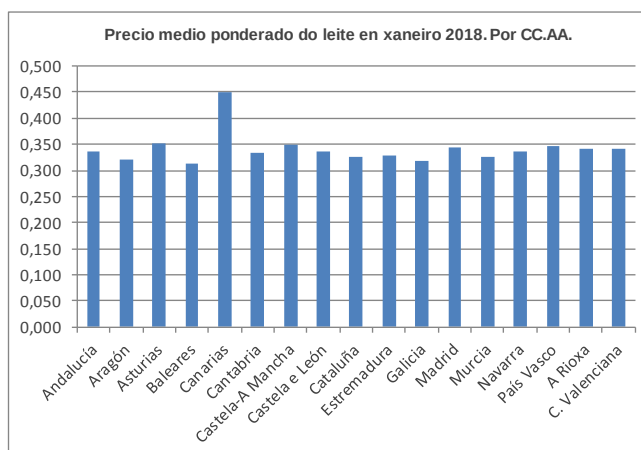
As oscilacións do prezo por litro de leite de vaca pagado ás explotacións lácteas de Galicia teñen sempre unha importantísima repercusión na renda total e máis no emprego do subsector agro-gandeiro. O cadro 1.16 presenta o prezo do litro do leite nas distintas CC.AA. en xaneiro de 2018.

- Galicia foi unha das CC.AA. cun prezo máis baixo (0,317 €/litro). Só en Baleares o prezo foi menor.
- O prezo máis alto (Canarias) superou ao de Galicia en xaneiro de 2018 en 0,13 €/litro.

Cadro 1.16

Prezo do leite en xaneiro 2018. Por CC.AA.

	N ⁽¹⁾	Prezo ⁽²⁾
Andalucía	533	0,337
Aragón	58	0,320
Asturias	1.862	0,351
Baleares	133	0,313
Canarias	105	0,450
Cantabria	1.264	0,333
Castela-A Mancha	189	0,349
Castela e León	1.150	0,335
Cataluña	505	0,325
Estremadura	69	0,328
Galicia	7.967	0,317
Madrid	48	0,345
Murcia	23	0,326
Navarra	158	0,336
País Vasco	328	0,347
A Rioxa	9	0,342
C. Valenciana	23	0,341

(1) N= número de explotacións lácteas incluídas neste estudo. En miles de litros.

(2) Prezo medio ponderado, en euros por litro.

Fonte: Ministerio de Agricultura, Alimentación e Medio Ambiente. Informe de importes aboados.

Se na vez dunha análise estática, analízase a evolución para 2017 do prezo do leite (calculado coa ponderación dos prezos declarados polos compradores) compróbase que Galicia rexistrou unha diminución intensa e continua ata xullo, como reflicte a columna “total estratos” do cadro 1.17.

- Na media das explotacións de vacún de Galicia, o prezo do leite subiu un 6,2% de xaneiro a decembro de 2017.
- Os menores prezos percibíronos os propietarios das explotacións gandeiras máis pequenas; as do estrato 6 (de 700.001 kg/ano ou máis) cobraron en decembro de 2017 un prezo (33,2 céntimos) que superou en 0,79 céntimos/litro á media (32,20 céntimos), mentres que nas de menor tamaño (cota láctea inferior a 100.000 kg/ano) o prezo (28,4) quedou 3,8 céntimos por baixo desa media.
- O prezo de venda do litro en decembro de 2017 quedou no estratos máis pequenos por baixo do custo de produción (estimado en 0,30 euros/litro).

Cadro 1.17**Prezos do leite, declarados polos compradores. Galicia 2017. Por meses**

	Total estratos	Estrato 1	Estrato 2	Estrato 3	Estrato 4	Estrato 5	Estrato 6
Xaneiro	30,30	26,90	28,65	29,42	30,06	30,76	31,22
Febreiro	30,20	26,86	28,50	29,29	29,93	30,60	31,09
Marzo	30,20	26,61	28,47	29,31	30,03	30,64	31,26
Abril	30,00	26,49	28,16	28,97	29,77	30,37	31,02
Maio	29,90	26,36	28,01	28,88	29,62	30,25	30,89
Xuño	29,70	26,28	27,87	28,69	29,46	30,13	30,77
Xullo	29,90	26,45	28,10	29,00	29,59	30,30	30,88
Agosto	30,30	26,82	28,46	29,33	29,94	30,65	31,24
Setembro	31,10	27,45	29,14	30,08	30,70	31,51	32,09
Outubro	31,70	27,84	29,66	30,52	31,21	32,00	32,66
Novembro	32,00	28,28	30,02	30,86	31,66	32,34	33,00
Decembro	32,20	28,43	30,24	30,92	31,82	32,41	33,17

€100 litros, sen IVE.

Estrato 1: Explotacións de vacún cota ata 100.000 kg de leite/ano.

Estrato 2: entre 100.001e 200.000 kg.

Estrato 3: entre 200.001e 300.000 kg.

Estrato 4: entre 300.001e 400.000 kg.

Estrato 5: entre 400.001e 700.000 kg.

Estrato 6: maior de 700.001kg de leite/ano.

Fonte: Fondo Galego de Garantía Agraria.

Ao fío do cadro 1.18 pódese salientar que:

- O prezo medio percibido polo litro de leite en Galicia en 2017 foi de 30,63 euros. A pesar desta mellora respecto a outros anos, o importe a pagar é inferior ao que se satisfai noutros países e CC.AA..
- Ese prezo medio esconde unha forte heteroxeneidade por tamaño de explotación. As de menos de 100.000 kg/explotación recibiron unha media de 27,06 euros por litro de leite (3,56 euros menos que a media das explotacións gandeiras de Galicia). Ademais, nunca cobraron os 30,63 euros da media galega (cando máis se achegaron, en decembro, quedaron 2,2 euros por baixo).

Cadro 1.18

Prezo do leite en Galicia declarado polos compradores en 2017 (euros/100 litros, sen iva)

Tramo (kg/explotación)	Xan	Feb	Mar	Abr	Mai	Xuñ	Xull	Ago	Set	Out	Nov	Dec
Estrato 1 ≤100.000	26,90	26,86	26,61	26,49	26,36	26,28	26,45	26,82	27,45	27,84	28,28	28,43
Estrato 2 100.001-200.000	28,65	28,50	28,47	28,16	28,01	27,87	28,10	28,46	29,14	29,66	30,02	30,24
Estrato 3 200.001-300.000	29,42	29,29	29,31	28,97	28,88	28,69	29,00	29,33	30,08	30,52	30,86	30,92
Estrato 4 300.001-400.000	30,06	29,93	30,03	29,77	29,62	29,46	29,59	29,94	30,70	31,21	31,66	31,82
Estrato 5 400.001-700.000	30,76	30,60	30,64	30,37	30,25	30,13	30,30	30,65	31,51	32,00	32,34	32,41
Estrato 6 >700.001	31,22	31,09	31,26	31,02	30,89	30,77	30,88	31,24	32,09	32,66	33,00	33,17
Prezo medio ponderado	30,30	30,20	30,20	30,00	29,90	29,70	29,90	30,30	31,10	31,70	32,00	32,20

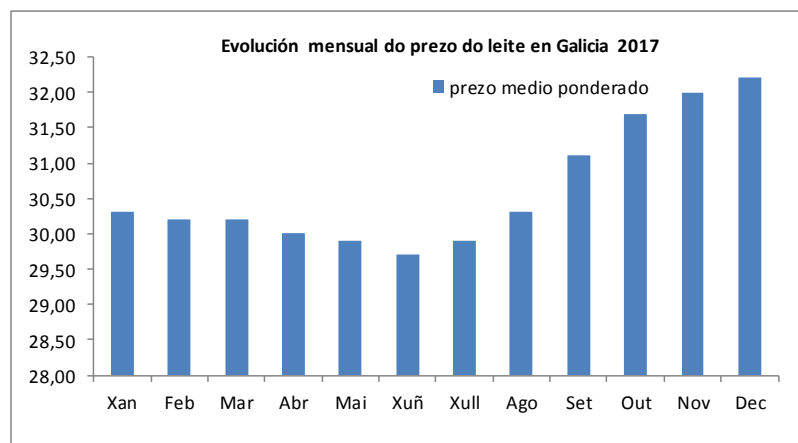
1- Os datos corresponden á situación das declaracións realizadas polos compradores na aplicación informática de declaración de entregas a data 2/02/2016.

2- Os datos de tramos de produción a partir de abril de 2015 non están referenciados á cota láctea; para determinar o tramo que lle corresponde a cada produtor, estímase a súa produción anual en base á seguinte estacionalidade mensual:

Estacionalidade da produción de leite en Galicia (peso relativo medio de cada mes nos últimos 8 períodos lácteos):

xan: 8,38%; feb: 7,83%; mar: 8,82%; abr: 8,56%; mai: 8,89%; xuñ: 8,47%; xul: 8,65%; ago: 8,42%; set: 7,92%; out: 8,07%; nov: 7,80%; dec: 8,19%

Fonte: Xunta de Galicia. Consellería do Medio Rural.

1.3. Variacións do PIB e do emprego: a produtividade

O obxectivo deste apartado é realizar unha análise do estado actual e máis da evolución nos últimos anos da produtividade do factor traballo na economía galega, en termos comparados coa media estatal.

1.3.1. Balance do mercado de traballo

A análise pivota sobre dúas fontes de datos: a Enquisa de poboación activa (EPA) do Instituto Nacional de Estatística, e as Contas económicas de Galicia, do Instituto Galego de Estatística.

1.3.1.1. Balance de indicadores laborais a partir dos datos da EPA

O cadro 1.19 reflicte a evolución de sete variables laborais (poboación activa, ocupada, asalariada, desempregada e as taxas de actividade, ocupación e paro), co obxecto de avaliar a traxectoria do mercado de traballo de Galicia desde 2008 ata 2017. A partir da información recollida, conclúese que:

- A poboación activa, tras unha baixada e tres subas no cuadrienio 2009-2012, e a continua diminución no trienio 2013-2017, quedou neste último ano nun nivel inferior en 66.500 persoas respecto a 2008, o que supón un descenso do 5,1%. Esta caída da poboación activa (especialmente no grupo de idade de 16 a 34 anos) é un dos “puntos negros” nas variables do mercado de traballo nun contexto do maior dinamismo económico.
- No que atinxe á ocupación, o sexenio 2008-2014 caracterízase por un ininterrompido proceso de caída, que supuxo a destrución neta de 203.200 empregos. Esta forte diminución da poboación ocupada en Galicia desde 2008 (16,9%), é unha das peores pegadas que deixou a intensa e prolongada crise económica. A partir de 2015 prodúcese unha importante mellora, que se mantén en 2017. Neste ano o número de persoas ocupadas respecto a 2016 subiu en 12.100.
- No período analizado, a poboación asalariada acadou o valor máis alto en 2008 (ao igual que a poboación ocupada) e desde entón, ata 2013, Galicia perdeu 196.900 empregos por conta allea (-20,3%). No último cuadrienio (2014-2017) subiu en 52.000 o número de persoas asalariadas.
- A poboación desempregada galega, que en 2007 estaba lixeiramente por baixo das 100.000 persoas (98.700), pasou a ser de 284.600 en 2013, tras o continuo incremento nese sexenio, con especial intensidade no peor ano da Gran Recesión (2009).
- A taxa de actividade da poboación de 16 ou máis anos estivo practicamente estancada no período 2008-2012 e logo experimentou unha caída de 1,5 puntos porcentuais, chegando a representar o 53,3% en 2017.
- A taxa de ocupación sufriu unha diminución importante e continuada en Galicia no sexenio 2008-2014 (7,9 puntos porcentuais). A partir de 2015 comeza a mellora, situándose no 45% en 2017.
- A taxa de desemprego galega multiplicouse por máis de 2,5 de 2008 a 2013, sexenio no que dun 7,6% pasou a ser un 22%, tras o continuo e intenso incremento; a diminución de 5,9 puntos porcentuais no bienio 2014 -2017 permitiu pechar 2017 cun 15,7% de taxa de paro. Para as mulleres, a taxa de paro segue sendo maior que para os homes (16,4% e 15,0%, respectivamente). Ademais, prodúcese unha desaceleración da diminución no paro entre as mulleres en relación aos homes.

Cadro 1.19

Balance do mercado de traballo. Galicia. 2008-2017

Período	Poboación activa	Poboación ocupada	Poboación asalariada	Poboación desempregada	Taxa de actividade	Taxa de ocupación	Taxa de paro
	Miles de persoas				Porcentaxe		
2008	1.314,8	1.201,2	972,2	113,6	54,8	50,0	8,6
2009	1.319,5	1.155,4	898,0	164,1	54,8	48,0	12,6
2010	1.314,4	1.104,5	865,4	199,9	54,2	45,9	15,4
2011	1.316,5	1.089,3	852,3	227,2	54,8	45,3	17,4
2012	1.317,7	1.047,2	810,1	278,5	55,0	43,7	20,5
2013	1.290,9	1.006,4	775,3	284,6	54,2	42,2	22,0
2014	1.273,9	998,0	779,5	275,8	53,8	42,1	21,6
2015	1.260,7	1.017,2	800,2	243,4	53,5	43,1	19,3
2016	1.256,1	1.040,6	817,9	215,4	53,5	44,3	17,2
2017	1.248,3	1.052,7	827,3	195,6	53,3	45,0	15,7

Datos en medias anuais.

Fonte: IGE, Enquisa de poboación activa.

1.3.1.2. Balance de indicadores laborais cos datos das Contas económicas de Galicia

A segunda aproximación da análise da evolución do mercado de traballo de Galicia farase a partir da estatística das Contas económicas trimestrais. Neste caso, o estudo da poboación ocupada faise en postos de traballo equivalentes a tempo completo, o que permite aproximar mellor á variación do emprego neto de Galicia. No cadro 1.20 recóllense os datos do último quinquenio, por sectores e ramas:

- En medias anuais, a poboación ocupada de Galicia subiu en 2017 en 30.179 persoas respecto a 2013. A traxectoria por trimestres foi de ininterrompida suba do emprego neto.
- A diminución neta de postos de traballo rexistrouse só no sector agro-pesqueiro (2.917 persoas menos).

Cadro 1.20

Emprego* segundo actividade económica. Galicia. 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
TOTAL POBOACIÓN OCUPADA	963.421	947.830	956.959	975.923	993.600
Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	75.266	69.297	66.832	69.917	72.349
Industria	142.982	139.265	139.345	142.912	147.632
Construción	69.447	68.027	70.988	70.280	70.860
Servizos	675.726	671.241	679.794	692.814	702.758
-Comercio, transporte e hostalaría	276.281	268.843	269.105	273.546	278.346
-Información e comunicacións	14.923	15.377	16.398	17.084	17.108
-Actividades financeiras e de seguros	17.491	16.236	14.112	13.525	13.661
-Actividades inmobiliarias	6.131	6.593	7.005	6.487	6.660
-Actividades profesionais	87.172	87.203	86.071	88.975	92.756
-Admón. Pública (sanidade e educación)	201.774	204.406	212.237	215.983	216.499
-Actividades artísticas, recreativas e outros servizos	71.954	72.583	74.866	77.212	77.728
Servizos non de mercado	164.836	163.970	163.970	165.042	164.317

* En postos de traballo equivalentes a tempo completo.

Os datos están corrixidos de efectos estacionais e de calendario. Os dos anos 2014 e 2015 son provisionais e os de 2016 e 2017 son un avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

O cadro 1.21 recolle, cunha estrutura semellante á do cadro anterior, as porcentaxes de variación interanuais do emprego, medido en postos de traballo equivalentes a tempo completo. Nel pódese salientar:

- A redución da poboación ocupada de Galicia de 2014 deu paso, a partir de 2015, a subas continuadas. En 2017 foi do 1,8%, cada vez con maior intensidade na desagregación por trimestres. No primeiro trimestre creceu un 2,0% e no segundo un 1,9%, o mesmo que no terceiro, pero cunha suba menor no cuarto (1,4%).
- Por sectores de actividade económica, un dos máis dinámicos foi a industria.
- No sector servizos a situación é moi dispar, en función das ramas de actividade.

Cadro 1.21

Porcentaxe de variación de emprego* segundo actividade. Galicia. 2014-2017

	En medias anuais				Datos trimestrais			
	2014	2015	2016	2017	2017/I	2017/II	2017/III	2017/IV
TOTAL POBOACIÓN OCUPADA	-1,6	1,0	2,0	1,8	2,0	1,9	1,9	1,4
Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	-7,9	-3,6	4,6	3,5	7,8	4,5	4,0	-2,0
Industria	-2,6	0,1	2,6	3,3	2,8	3,1	3,5	3,7
Construción	-2,0	4,4	-1,0	0,8	-0,1	0,8	0,6	2,0
Servizos	-0,7	1,3	1,9	1,4	1,5	1,5	1,4	1,3
-Comercio, transporte e hostalaría	-2,7	0,1	1,7	1,8	1,6	2,1	1,9	1,5
-Información e comunicacións	3,0	6,6	4,2	0,1	-0,1	-0,1	0,4	0,4
-Actividades financeiras e de seguros	-7,2	-13,1	-4,2	1,0	0,8	1,0	1,2	1,1
-Actividades inmobiliarias	7,5	6,2	-7,4	2,7	0,4	2,6	3,3	4,4
-Actividades profesionais	0,0	-1,3	3,4	4,2	3,9	5,2	4,3	3,6
-Admón. pública (saúde e educación)	1,3	3,8	1,8	0,2	0,7	0,0	0,0	0,3
-Actividades artísticas, recreativas e outros servizos	0,9	3,1	3,1	0,7	1,6	-0,2	0,7	0,6
Servizos non de mercado	-0,5	0,0	0,7	-0,4	-0,1	-0,2	-0,6	-0,8

* En postos de traballo equivalentes a tempo completo.

Os datos están corrixiros de efectos estacionais e de calendario. Os datos dos anos 2014 e 2015 son provisionais. Os datos de 2016 e 2017 son avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

A evolución do emprego neto en Galicia, dende 2008, medido en postos de traballo equivalentes, preséntase no cadro 1.22, que reflicte nitidamente a gran intensidade da destrución da ocupación en Galicia durante a crise. A partir do 2016, o sector agro-pesqueiro, recolle un aumento neto de postos de traballo, pechando 2017 cun incremento do 3,5%, superior ao resto de sectores. Os que peor resultado obteñen en 2017 son os servizos non de mercado (-0,4) e construción (0,8).

Cadro 1.22

Porcentaxe de variación de emprego * por sectores produtivos. Galicia. 2008-2017

	Total poboación ocupada	Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	Industria	Construción	Servizos	Servizos non de mercado
2008	-0,4	-6,0	-1,7	-5,8	1,7	2,7
2009	-5,6	-3,3	-9,6	-11,3	-3,7	2,0
2010	-3,3	-2,2	-3,9	-9,7	-2,1	-1,6
2011	-3,9	-3,1	-5,2	-15,6	-1,9	-4,2
2012	-5,0	-3,6	-6,8	-18,0	-3,0	-4,2
2013	-2,3	-4,1	-3,4	-10,9	-0,8	0,1
2014	-1,6	-7,9	-2,6	-2,0	-0,7	-0,5
2015	1,0	-3,6	0,1	4,4	1,3	0,0
2016	2,0	4,6	2,6	-1,0	1,9	0,7
2017	1,8	3,5	3,3	0,8	1,4	-0,4
2017/I	2,0	7,8	2,8	-0,1	1,5	-0,1
2017/II	1,9	4,5	3,1	0,8	1,5	-0,2
2017/III	1,9	4,0	3,5	0,6	1,4	-0,6
2017/IV	1,4	-2,0	3,7	2,0	1,3	-0,8

* En postos de traballo equivalentes a tempo completo; cambio ineranual.

Os datos de 2014 e 2015 son provisionais; os de 2016 e 2017 son avances.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

O cadro 1.23 permite afondar no estudo da principal compoñente da poboación ocupada de Galicia.

Cadro 1.23

Emprego asalariado* segundo actividade. Galicia. 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
TOTAL POBOACIÓN ASALARIADA	793.173	787.253	796.701	811.344	828.084
Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	27.859	28.627	29.115	30.295	30.443
Industria	128.931	125.196	125.301	128.931	133.287
Construción	117.811	114.192	114.385	117.844	121.931
Servizos	57.786	56.281	58.731	58.229	59.189
-Comercio, transporte e hostalería	578.597	577.149	583.554	593.889	605.164
-Información e comunicacións	216.807	213.408	214.051	218.696	226.283
-Actividades financeiras e de seguros	14.329	14.827	15.550	15.694	15.762
-Actividades inmobiliarias	16.374	15.062	12.919	12.472	12.559
-Actividades profesionais	5.466	5.905	6.338	5.906	6.011
-Admón. Pública (saúde e educación)	73.145	73.531	71.842	72.958	75.683
-Actividades artísticas, recreativas e outros servizos	196.805	198.815	205.843	209.510	210.261
Servizos non de mercado	55.671	55.601	57.011	58.653	58.605

* En postos de traballo equivalentes a tempo completo.

Os datos están corrixidos de efectos estacionais e de calendario. Os dos anos 2014 e 2015 son provisionais e os de 2016 e 2017 son un avance.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

1.3.2. Produtividade do traballo e competitividade empresarial

A produtividade entendida como o cociente entre o valor da produción e o dos recursos (humanos e materiais) utilizados para obtela, é un factor determinante do desenvolvemento económico dun país. O cadro 1.24 resume a evolución dende 2012 ata 2017 da porcentaxe de produtividade aparente do traballo respecto á media española. Compróbase como a produtividade aparente do traballo subiu todos os anos desde o comezo da última gran crise. Neste último sexenio pásase do 92,8% en 2012 ao 98,4% en 2017.

Cadro 1.24

Porcentaxe de produtividade do traballo*. Galicia/España. 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
% Galicia/España	92,8	93,3	95,1	96,2	97,3	98,4

*% de produtividade aparente do factor traballo.

Fonte: IGE e INE.

Co gallo de obter unha análise axeitada da produtividade de traballo, é necesario realizar un estudo sectorial, para coñecer a fenda de produtividade entre os sectores produtivos (Cadro 1.25)

- En 2017, as produtividades aparentes do traballo de Galicia están por baixo das medias estatais na industria, a construción e os servizos, mentres que está por riba no sector agro-pesqueiro.
- Na comparanza dos datos dos anos 2012 e 2015, sobresaí o avance da produtividade sectorial agro-pesqueira en Galicia (concentrada no cuatrienio 2014-2017) e a lixeira suba na da industria e servizos, mentres que a construción foi distanciándose da produtividade media estatal deste sector ao longo do último trienio.

Cadro 1.25

Porcentaxe de produtividade do traballo, por sectores. Galicia/España 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	145,2	142,4	151,7	146,0	146,2	145,2
Industria	86,8	93,4	93,0	88,5	86,9	86,6
Construción	87,1	87,3	88,2	90,6	92,6	93,5
Servizos	90,9	90,3	92,6	95,6	97,5	99,1

Fonte: Contas económicas de Galicia. Base 2008.

1.4. Benestar económico-social: taxas de pobreza; alta desigualdade

1.4.1. Dificultades económicas dos fogares

Para medir axeitadamente o benestar económico e social é necesario contar cun amplo abano de indicadores económicos que van máis aló do PIB per cápita. Neste senso, a Enquisa de condicións de vida (ECV) realizada polo INE estima a nivel rexional as dificultades económicas dos fogares en 2017, cuantificándoas polos catro criterios que recolle o cadro 1.26. A partir da información presentada, cabe salientar o seguinte:

- Un 38,8% dos fogares de Galicia non podían permitirse ir de vacacións polo menos unha semana ao ano fóra da súa casa (4,4 puntos porcentuais máis que a media estatal); só cinco CC.AA. (Andalucía, Canarias, Extremadura, Castela-A Mancha e a Comunidade Valenciana) tiveron unha porcentaxe de fogares maior; as menores

porcentaxes rexistráronas as CC.AA. que encabezaron a clasificación por ingresos anuais netos medios (País Vasco, Madrid e Navarra).

- Un 23,7% dos fogares galegos consideraron que non tiñan capacidade económica para facerlle fronte a gastos imprevistos (13,6 puntos porcentuais menos que a media española); as maiores porcentaxes tivéronas as CC.AA. de Canarias, Comunidade Valenciana e Andalucía; as porcentaxes máis baixas foron as de Cantabria, País Vasco e Navarra.
- Un 3,7% dos fogares de Galicia tiveron retrasos nos pagos relacionados coa súa vivenda principal (3,7 puntos porcentuais por baixo da media española); Canarias, Murcia e Ceuta rexistraron as maiores porcentaxes de fogares; as menores rexistráronas Navarra, Cantabria, Castela e León e A Rioxa.
- Un 6,2% dos fogares galegos tiveron moita dificultade para chegar a fin de mes (3,1 puntos porcentuais por baixo da media española); Canarias, Murcia e Andalucía foron as CC.AA. de porcentaxes de fogares maiores, mentres que as menores porcentaxes rexistráronas A Rioxa, Navarra e Aragón.

Cadro 1.26

Dificultades económicas dos fogares. Por CC.AA. 2017

	Non pode permitirse ir de vacacións fora da casa polo menos unha semana ao ano	Non ten capacidade para afrontar gastos imprevistos	Retrasos nos pagos relacionados coa vivenda principal	Moita dificultade para chegar a fin de mes
Andalucía	47,9	49,1	9,9	13,9
Aragón	23,6	19,4	3,0	4,6
Asturias	37,6	38,5	3,7	10,8
Baleares	35,1	35,5	10,9	4,6
Canarias	44,2	52,4	18,7	20,9
Cantabria	27,6	14,5	2,3	7,5
Castela e León	26,7	25,3	2,3	5,3
Castela-A Mancha	39,5	41,7	4,3	9,9
Cataluña	30,1	33,0	6,6	6,9
C. Valenciana	39,1	49,8	11,0	11,5
Extremadura	42,5	47,5	7,8	11,1
Galicia	38,8	23,7	3,7	6,2
Madrid	21,0	34,4	5,6	6,4
Murcia	38,3	43,1	13,2	15,5
Navarra	26,3	18,8	2,0	1,7
País Vasco	22,3	17,9	4,4	5,4
A Rioxa	24,9	21,9	2,9	1,1
Ceuta	37,2	36,2	12,1	13,6
Melilla	28,9	29,9	8,1	13,6
España	34,4	37,3	7,4	9,3

Datos en porcentaxe.

Fonte: INE, Enquisa de condicións de vida (ECV - 2017)

1.4.2. Ingresos medios por persoa e máis por fogar

Na última ECV con información para 2017, estímase en 10.753 euros os ingresos medios anuais netos por persoa en Galicia, fronte a unha media de 11.074 no conxunto de España. A análise desagregada rexional, a partir da información do cadro 1.27, permite sinalar como:

- Os ingresos medios anuais netos por persoa en Galicia en 2017 están só un 2,9% por baixo da media española.
- As CC.AA. cos maiores niveis per cápita foron País Vasco, Navarra, Madrid e Cataluña, mentres que os menores tivéronos as CC.AA. de Canarias, Murcia e Estremadura.
- O ingreso medio anual neto en 2017 dunha persoa residente no País Vasco está un 33,8% por riba da media dunha residente en Galicia.

Cadro 1.27

**Clasificación das CC.AA. de maior a menor
ingreso medio anual por persoa. 2017**

País Vasco	14.397
Navarra	13.583
Madrid	13.099
Cataluña	12.712
Baleares	12.665
Asturias	12.244
A Rioxa	12.131
Aragón	12.110
Cantabria	11.293
Castela e León	11.239
España	11.074
Galicia	10.753
Melilla	10.161
Valencia	9.801
Ceuta	9.676
Andalucía	9.116
Castela-A Mancha	9.045
Canarias	8.863
Murcia	8.702
Estremadura	8.250

Fonte: INE, Enquisa de condicións de vida (ECV - 2017)

Ao analizar os ingresos medios anuais netos por fogar en España entre 2010 e 2017 (cadro 1.28) compróbase que a evolución foi decrecente dende 2010 a 2015, pero tras a mellora de 2016, en 2017 acada o 93% respecto ao primeiro ano. Pola súa banda, os ingresos medios anuais netos por persoa no conxunto do Estado español baixaron dende 2010 a 2017 nun 1,7%.

Cadro 1.28

**Evolución dos ingresos medios anuais por fogar
e por persoa. España. 2010-2017**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Por fogar	29.634	28.206	27.747	26.775	26.154	26.092	26.730	27.558
Por persoa	11.284	10.858	10.795	10.531	10.391	10.419	10.708	11.074

Datos en euros.

Fonte: INE (ECV anos 2011a 2017)

1.4.3. A poboación en risco de pobreza

A ECV tamén permite coñecer a taxa de pobreza en España. No cadro 1.29 preséntanse as comunidades (e cidades) autónomas ordenadas de menor a maior taxa de risco de pobreza. Esta información revela que:

- Galicia atópase por baixo da media estatal (18,7% e 21,6%, respectivamente) e ocupa en 2017 unha posición intermedia entre as comunidades pola súa taxa de pobreza.
- As CC.AA. coa taxa de pobreza máis baixa en 2017 foron Navarra, País Vasco e A Ríoxa.
- No outro extremo, Estremadura, a Cidade Autónoma de Ceuta e Andalucía rexistraron as maiores taxas de pobreza.

Cadro 1.29

**Clasificación de menor a maior taxa de pobreza.
Por CC.AA. 2017**

Navarra	8,3
País Vasco	9,7
A Ríoxa	9,7
Asturias	12,6
Aragón	13,3
Cataluña	15,0
Castela e León	15,4
Cantabria	17,6
Madrid	16,9
Galia	18,7
Baleares	21,3
España	21,6
Valencia	25,6
Melilla	26,2
Castela-A Mancha	28,1
Murcia	30,1
Canarias	30,5
Andalucía	31,0
Ceuta	32,5
Estremadura	38,8

Fonte: INE, Enquisa de condicións de vida (ECV - 2017)

No cadro 1.30 preséntase a evolución da poboación en risco de pobreza de Galicia e máis España de 2008 a 2017. Destacan os seguintes elementos:

- Galicia rexistrou en 2017 unha suba de taxa da pobreza dende 2013 de 1,5 puntos porcentuais, e pecha 2017 co 18,7%, despois de ter en 2014 o mellor dato (15,4%).
- Pola súa banda, a taxa media de pobreza de España tivo entre 2013 e 2017 unha suba similar (1,2 puntos porcentuais). En 2017 sitúase no 21,6%.
- A diferenza entre as dúas taxas de pobreza quedou en 2,9 puntos porcentuais en 2017.

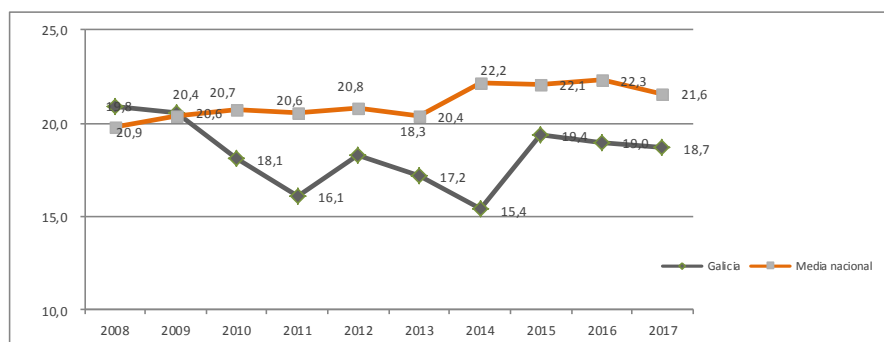
Cadro 1.30

Evolución da taxa de pobreza. Galicia e España. 2008-2017.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Galicia	20,9	20,6	18,1	16,1	18,3	17,2	15,4	19,4	19,0	18,7
España	19,8	20,4	20,7	20,6	20,8	20,4	22,2	22,1	22,3	21,6

Datos en porcentaxe.

Fonte: INE, ECV anos 2009 a 2017.

1.4.4. Distribución da renda

Unha forma de determinar a distribución da renda é calcular os quintís dos ingresos. Para iso, ordénanse todas as persoas segundo a contía dos ingresos por unidade de consumo e, posteriormente, divídense en cinco grupos iguais. O primeiro quintil corresponde ao 20% con menores ingresos e o quinto quintil corresponde ao 20% das persoas con maiores ingresos por unidade de consumo.

No cadro 1.31 preséntase a poboación por CC.AA. por quintil de renda por unidade de consumo no ano 2017, en comparanza coa media estatal, a que se lle asigna un 20% a cada quintil. Da análise pódese salientar que:

- Galicia é unha das CC.AA. nas que a porcentaxe de poboación no grupo de menos ingresos (primeiro quintil), no segundo e no grupo de máis ingresos (quinto quintil) está por baixo da media estatal; mentres que está por riba da media española no terceiro e cuarto quintís.

- As CC.AA. coa maior porcentaxe de poboación no quinto quintil foron o País Vasco (35,7%) e Navarra (29,4%).
- Nos primeiros quintís, as maiores porcentaxes rexistráronas Estremadura (35,2%), Ceuta (31,9%) e Canarias (29,7%).

Cadro 1.31

Poboación por quintil de renda por unidade de consumo. Por CC.AA. 2017

	1º quintil (menor renda): 0-20%	2º quintil (rendas intermedias): 20-40%	3º quintil (rendas intermedias): 40-60%	4º quintil (rendas intermedias): 60-80%	5º quintil (maior renda): 80-100%
Andalucía	28,9	25,6	17,9	14,5	13,1
Aragón	11,3	20,2	20,5	26,0	22,0
Asturias	11,9	20,3	22,6	23,9	21,3
Baleares	18,4	20,8	18,2	17,2	25,5
Canarias	29,7	23,3	20,4	17,5	9,1
Cantabria	15,3	25,9	20,4	19,8	18,7
Castela León	14,6	19,3	25,5	21,9	18,7
Castela-A Mancha	26,5	26,7	18,0	18,1	10,8
Cataluña	13,3	15,6	20,2	23,0	28,0
C. Valenciana	24,3	21,3	22,5	18,4	13,6
Estremadura	35,2	28,0	19,4	10,0	7,4
Galicia	17,7	18,7	24,3	23,9	15,5
Madrid	15,5	14,8	17,2	22,5	30,0
Murcia	27,5	24,3	22,2	14,8	11,2
Navarra	7,7	13,4	16,1	33,4	29,4
País Vasco	8,4	11,8	18,2	25,8	35,7
A Ríoxa	9,6	18,7	27,7	21,8	22,3
Ceuta	31,9	14,5	22,8	7,8	23,1
Melilla	25,6	14,6	17,6	18,8	23,4
España	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0

Fonte: INE, Enquisa de condicións de vida (ECV - 2017)

1.5. Participación dos salarios no VEB. Custos laborais e salariais

Para analizar a participación dos salarios no valor engadido bruto se estuda a relevancia das remuneracións salariais no PIB de Galicia, España e a UE. Posteriormente, preséntanse as estatísticas de custos salarial e a evolución do salario mínimo interprofesional (SMI).

1.5.1. Peso das remuneracións salariais no PIB de Galicia, España e a UE.

A evolución da porcentaxe que sobre o PIB supón a remuneración da poboación asalariada para o período 2001-2016 en Galicia, España e UE recóllese no cadro 1.32, anotamos os seguintes aspectos:

- En 2016, a porcentaxe de remuneración da poboación asalariada de Galicia no seu PIB (43,1%) é moito menor que a estatal (47,6%). As diferenzas coa media estatal e a UE son de 4,5 e 4,3 puntos, respectivamente.
- A proporción dos salarios no PIB de Galicia acadou en 2016 o punto máis baixo da serie. A porcentaxe máxima dese período foi en 2009 (48%), para posteriormente baixar todos os anos.

- O peso relativo das remuneracións salariais no PIB de España tamén acadou en 2009 o punto máis alto (50,9%), pero o valor mínimo foi o de 2013 (47,3%). No 2016 foi de 47,6%.
- A taxa de crecemento salarial anual entre 2008-2015 en Galicia foi do 1,63%. As CC.AA. que recollen un crecemento maior foron Cantabria (4,6%) e A Rioxa (4,1%). No caso extremo sitúase Madrid (-1,2%) e Baleares (-0,62%).
- As rendas salariais no PIB da UE mantivéronse moi estables. En 2016 foi de 47,4%.

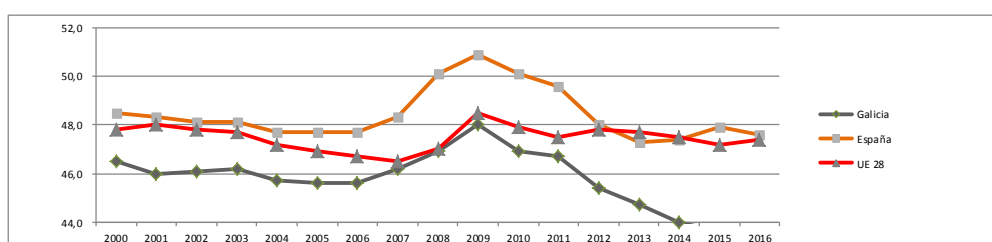
Cadro 1.32

Porcentaxe da remuneración das persoas asalaradas no PIB. Galicia, España e Europa. 2000-2016

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Galicia	46,5	46,0	46,1	46,2	45,7	45,6	45,6	46,2	46,9	48,0	46,9	46,7	45,4	44,7	44,0	43,6	43,1
España	48,5	48,3	48,1	48,1	47,7	47,7	47,7	48,3	50,1	50,9	50,1	49,6	48,0	47,3	47,4	47,9	47,6
UE 28	47,8	48,0	47,8	47,7	47,2	46,9	46,7	46,5	47,0	48,5	47,9	47,5	47,8	47,7	47,5	47,2	47,4

Datos en porcentaxe.

Fonte: IGE, Estudio sobre salarios.

1.5.2. Custos laborais. Xornada laboral

O cadro 1.33 recolle os custos laborais de 2011 a 2017 en Galicia desde unha dobre perspectiva: por traballador e mes e por hora efectiva de traballo. No que atinxe ao custo laboral por traballador e mes, compróbase no último ano un aumento ata os 2.427,6 euros (un incremento do 3,6% respecto a 2016). Polo que respecta ao custo laboral por hora efectiva, en 2017 ascende ata os 21 euros, cun aumento continuado dende 2015.

Cadro 1.33**Custos laborais. Galicia. 2011-2017**

Período	Custo laboral por traballador e mes		Custo laboral por hora efectiva	
	Euros	% var.*	Euros	% var.*
2011	2.416,5		20,7	
2012	2.256,2	-6,6	20,2	-2,2
2013	2.363,5	4,8	20,6	1,8
2014	2.378,7	0,6	20,3	-1,2
2015	2.370,6	-0,3	20,7	1,6
2016	2.343,7	-1,1	20,8	0,6
2017	2.427,6	3,6	21,0	1,2

* Sobre cuarto trimestre do ano anterior.

Fonte: INE, Enquisa trimestral de custo laboral.

Por CC.AA. o custe salarial por traballador e mes en 2017 foi de 2.688,8 euros. O maior custo laboral por traballador e mes foi o de País Vasco (3.114,6), seguido de Madrid (3.105,9 euros), Estremadura (2.192,7) e Canarias (2.250,8) pecharon a clasificación. As CC.AA. cunha maior suba porcentual no seu custo laboral en 2017 foron Galicia e Navarra (ambas con 3,6%); as maiores diminucións rexistráronse en Murcia (-1,3%) e Canarias (-0,8%).

Cadro 1.34**Custos salariais en España. Por CC.AA. 2017**

	Custo salarial por persoa traballadora e mes		Custo salarial por hora efectiva	
	Euros	Tasa*	Euros	Tasa*
España	2.668,8	0,7	21,0	1,2
Andalucía	2.362,04	-0,6	18,75	-1,3
Aragón	2.574,57	2,1	21,00	2,9
Asturias	2.744,71	-1,0	22,15	-1,5
Baleares	2.656,64	2,4	20,54	1,7
Canarias	2.250,79	-0,8	17,13	-1,7
Cantabria	2.559,71	0,0	20,15	0,9
Castela e León	2.420,14	0,4	19,41	-0,1
Castela-A Mancha	2.419,13	2,2	19,26	2,6
Cataluña	2.828,38	0,3	22,36	1,8
Comunidade Valenciana	2.409,23	2,9	19,39	4,7
Estremadura	2.192,71	0,3	17,67	-0,3
Galicia	2.427,60	3,6	19,02	3,8
Madrid	3.105,86	0,3	23,79	1,4
Murcia	2.408,71	-1,3	18,81	-0,8
Navarra	2.397,12	3,6	23,68	2,9
País Vasco	3.114,59	1,2	25,24	0,7
A Ríoxa	2.507,27	0,4	19,94	0,4

Fonte: Enquisa trimestral de custo laboral.

* Variación porcentual sobre o mesmo trimestre do ano anterior.

No cadro 1.35 preséntase a xornada laboral por persoa traballadora e mes de Galicia no cuarto trimestre, para 2008-2017, desde unha tripla vertente: total das persoas traballadoras, as que traballan a tempo completo e as que o fan a tempo parcial.

No que atinxe ao total de persoas que traballan, Galicia recolle un descenso na xornada de traballo dende 2008. En 2017 foi de 150,9 horas. Polo que respecta a persoas traballadoras a tempo completo a cantidade se estabiliza ao redor das 169 horas. Polo que fai referencia a persoas traballadoras a tempo parcial, dende 2012 prodúcese unha diminución, acadando as 83,8 horas en 2017.

Cadro 1.35

Xornada laboral. Galicia. 2008-2017

Período	Xornada laboral (horas pactadas)		
	Total traballadores/as	Tempo completo	Tempo parcial
2008	156,4	169,5	83,4
2009	156,0	169,4	83,4
2010	155,7	169,5	84,7
2011	154,5	169,8	84,7
2012	153,3	169,6	85,3
2013	152,1	169,1	87,0
2014	152,1	169,1	88,2
2015	151,8	169,4	84,7
2016	150,2	169,2	84,4
2017	150,9	169,2	83,8

Fonte: Enquisa trimestral de custo laboral.

O número de vacantes en Galicia ao remate do ano 2017 foi de 2.045 (cadro 1.36), o que supón un 2,7% do total, moi por baixo das porcentaxes relativas no total español en poboación ou PIB. Cando non existen vacantes, nese cadro tamén se recollen os principais motivos de esta situación por CC.AA. e a nivel estatal.

Cadro 1.36

Vacantes, ou motivos polos que non existen. Por CCAA. 2017*

	Vacantes	% en cada CC.AA. sobre o total de vacantes	Motivos polos que non existen vacantes (distribución autonómica)		
			Non se necesita ningunha persoa traballadora mais	Elevado coste de contratación	Outros
Andalucía	7.547	10,1	90,7	6,1	3,2
Aragón	2.462	3,3	97,0	2,0	1,0
Asturias	990	1,3	95,3	3,8	0,9
Baleares	1.163	1,6	95,1	3,3	1,6
Canarias	2.377	3,2	91,1	6,1	2,8
Cantabria	587	0,8	94,8	3,8	1,4
Castela e León	1.792	2,4	92,7	4,1	3,2
Castela-A Mancha	2.016	2,7	93,5	4,5	2,0
Cataluña	18.892	25,3	93,4	5,2	1,4
C. Valenciana	7.586	10,2	95,2	2,8	2,0
Extremadura	752	1,0	90,8	5,4	3,8
Galicia	2.045	2,7	90,0	5,8	4,2
Madrid	18.000	24,1	93,7	3,7	2,6
Murcia	1.095	1,5	94,1	3,8	2,1
Navarra	2.489	3,3	96,0	3,0	1,0
País Vasco	4.578	6,1	96,6	1,8	1,6
A Ríoxa	365	0,5	97,5	1,7	0,8
Total	74.736	100,0	93,3	4,4	2,3

*Datos do 4º trimestre de 2017.

Fonte: INE, Enquisa trimestral de custo laboral.

1.5.3. O salario mínimo interprofesional

O SMI a 1 de xaneiro de 2017 é de 825,7 euros/mes (incluíndo a pro rata das pagas extraordinarias). A súa contía actual en España é ao redor da metade do establecido en Estados socios da Eurozona como Bélxica ou Irlanda. Respecto a Francia é un 55,7% (cadro 1.37).

Cadro 1.37

**Salario mínimo interprofesional. España
e outros Estados da UE. 2017**

	Euros/mes
Luxemburgo	1.999
Bélxica	1.563
Irlanda	1.563
Francia	1.480
Reino Unido	1.243
España	825,7 (*)
Grecia	683,8
Portugal	649,8
Polonia	453,5

(*) Inclúe o prorrateo das pagas extraordinarias.

Fonte: INE, Eurostat.

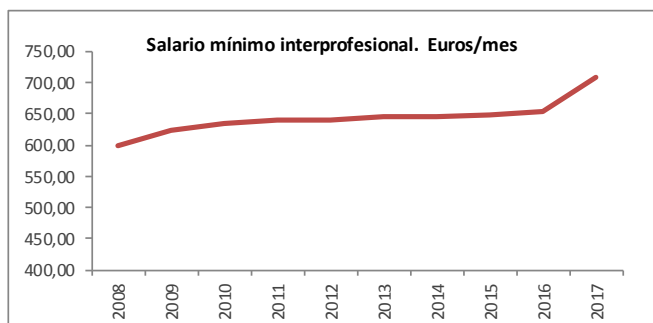
O moi limitado incremento do SMI no trienio 2012-2014 (0,6%), contrasta co importante aumento de 2016 a 2017 (8,01%), tal e como reflicte o cadro 1.38.

Cadro 1.38

Salario mínimo interprofesional. España. 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
€/día	20,00	20,80	21,11	21,38	21,38	21,51	21,51	21,62	21,84	23,59
€/mes	600,00	624,00	633,30	641,40	641,40	645,30	645,30	648,60	655,20	707,70
Incremento sobre o salario anterior	5,15	4,00	1,50	1,30	0,00	0,60	0,00	0,50	1,02	8,01

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

1.6. A variación do IPC

O cadro 1.39 recolle a evolución nos últimos once anos das taxas de inflación de Galicia e España. Tras unha etapa ordinaria de incrementos entre 2006 e 2013, durante o bienio 2014-2015 os prezos tiveron un comportamento extraordinario: diminuíron, para logo aumentar en 2016. Para España, a evolución foi, en liñas xerais, a mesma.

Cadro 1.39

Porcentaxe de variación do IPC⁽¹⁾. Galicia/España. 2006-2016

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Galicia	2,6	4,1	1,2	0,9	3,1	2,5	2,6	0,5	-1,0	-0,2	1,6
España	2,7	4,2	1,4	0,8	3,0	2,4	2,9	0,3	-1,0	0,0	1,6

(1) De decembro a decembro.

Fonte: INE, IPC.

A inflación subxacente, que é aquela que non ten en conta a variación dos prezos dos produtos enerxéticos nin dos alimentos non elaborados, situouse en 2017 tanto en Galicia como na media estatal no 0,8% en 2017. A taxa anual do IPC xeral a nivel nacional en decembro foi do 1,1% (1,2% para Galicia).

Cadro 1.40

Inflación subxacente. Galicia e España. 2009-2017

IPC xeral sen alimentos non elaborados nin produtos enerxéticos	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Galicia	0,2	1,4	1,6	2,2	0,3	-0,1	1,0	0,9	0,8
España	0,3	1,5	1,5	2,1	0,2	0,0	0,9	1,0	0,8

Taxas de variacións interanuais en % a decembro de cada ano.

Fonte: INE, IPC.

A información do cadro 1.41 ofrece a desagregación nos doce grupos de gasto do IPC e a súa taxa de variación nos últimos nove anos en Galicia. Obsérvase nel que en 2017:

- Diminuíron os prezos en dous grupos de gasto: ensino (-0,6 %) e sanidade (-0,1%).
- As maiores subas rexistráronse en comunicacións (2,4%), hoteis, cafés e restaurantes (2,1%) e bebidas alcohólicas e tabaco (1,8%).

Cadro 1.41

IPC por grupos de gasto. Galicia. 2009-2017									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1. Alimentos e bebidas non alcohólicas	-2,0	0,5	2,7	2,5	1,5	0,1	1,4	1,0	1,4
2. Bebidas alcohólicas e tabaco	11,3	13,9	3,7	5,8	5,0	-0,4	1,2	0,9	1,8
3. Vestido e calzado	-0,9	0,5	0,3	0,3	0,1	0,4	0,5	0,8	0,4
4. Vivenda	0,8	7,3	7,0	6,4	0,4	-0,9	-3,2	0,8	1,7
5. Enxoval	1,0	0,7	1,6	1,2	0,5	-1,3	0,6	-0,5	-0,1
6. Sanidade	-0,7	-0,1	-2,3	11,1	1,6	-0,2	0,2	1,4	0,3
7. Transporte	4,1	9,1	4,6	2,1	1,1	-4,2	-2,8	4,7	2,4
8. Comunicacións	-0,3	-0,7	-1,6	-2,8	-6,6	-5,7	0,4	3,3	0,2
9. Ocio e cultura	-0,6	-0,9	0,6	0,7	-0,7	-1,8	0,1	0,2	-0,6
10. Ensino	2,6	2,1	3,2	4,0	1,6	1,0	0,6	1,6	1,0
11. Hoteis, cafés e restaurantes	1,8	2,1	1,6	1,4	0,5	0,5	0,9	1,3	2,1
12. Outros	1,9	2,5	2,0	3,6	-0,1	0,7	1,4	1,6	0,0
VARIACIÓN XERAL DO IPC	0,9	3,1	2,5	2,6	0,5	-1,0	-0,2	1,6	1,2

Taxas de variación interanuais en % a decembro de cada ano.

Fonte: INE, IPC.

1.7. Comercio exterior

Ao estudar o comercio exterior español estámonos a referir ás transaccións con orixe ou destino alén do territorio do Estado. Cando se analiza o comercio exterior galego, podemos referirnos a tres realidades económicas diferentes: i) ao importe global das transaccións con orixe ou destino en Galicia (total do comercio exterior galego); ii) tan só a unha parte dese total do comercio exterior galego: ás compravendas de Galicia co estranxeiro (ou o que é o mesmo, a parte correspondente a Galicia do comercio internacional español); adoita ser a máis usada na literatura económica tradicional pero cremos que a súa denominación pode resultar confusa; chamarémoslle comercio internacional de Galicia e iii) á outra parte do total do comercio exterior galego: as transaccións de Galicia coas outras CC.AA.; chamarémoslle comercio galego intraestatal.

1.7.1. Comercio internacional galego

O valor das exportacións/expedicións de Galicia ao estranxeiro acadou en 2017 os 21.676 millóns de euros, mentres que as importacións foron de 17.140 millóns de euros. A diferenza foi de 4.535 millóns de euros (cadro 1.42)

Cadro 1.42

Comercio exterior de Galicia (e distribución provincial). Indicadores básicos 2017

	EXPORTACIÓN				IMPORTACIÓN				SALDO	COBERT.
	Millóns €	Iprov ⁽¹⁾	TVA ⁽²⁾	Cprov a TVA ⁽³⁾	Millóns €	Iprov ⁽¹⁾	TVA (2)	Cprov a TVA ⁽³⁾	Millóns €	%
A Coruña	11.009,64	50,79	17,02	7,99	6.897,87	40,24	15,48	5,93	4.111,77	159,61
Lugo	679,58	3,14	-6,55	-0,24	625,85	3,65	-16,42	-0,79	53,73	108,59
Ourense	815,58	3,76	3,46	0,14	554,45	3,23	11,64	0,37	261,13	147,10
Pontevedra	9.171,46	42,31	0,62	0,28	9.062,66	52,87	8,32	4,47	108,81	101,20
Galicia	21.676,26	100,00	8,17	8,17	17.140,82	100,00	9,98	9,98	4.535,44	126,46

(1) Iprov: incidencia provincial na exportación/importación de Galicia (en porcentaxe)

(2) TVA: taxa de variación interanual (respecto a igual período do ano anterior), en porcentaxe.

(3) Cprov a TVA de Galicia: contribución provincial á taxa de variación interanual rexistrada por Galicia.

Fonte: Ministerio de Economía e Competitividade, Informe Anual da Dirección Territorial de Comercio en Galicia.

Consecuentemente co superávit nas compravendas de Galicia co estranxeiro, a taxa de cobertura (porcentaxe do valor das exportacións sobre o das importacións) quedou por riba do valor 100 (equilibrio da balanza comercial). En 2017, a taxa de cobertura do comercio internacional galego ascendeu ao 126,5% ou o que é o mesmo, o valor das exportacións galegas ao estranxeiro cubriu o importe das importacións e acadou ademais un 26,5% de marxe.

A desagregación provincial nas exportacións permite sinalar que:

- A provincia de Pontevedra (42,3% do total galego) e a da Coruña (50,8%) volveron a ser en 2017 os sólidos piares das nosas exportacións.
- O importe conxunto das compras do estranxeiro destas dúas provincias acadou en 2017 un 93,1% do total galego).

A desagregación provincial das importacións de Galicia procedente do estranxeiro permite indicar que:

- A provincia de Pontevedra ocupou en 2017 o primeiro posto (52,9%); seguiuille A Coruña, cun 40,2%.
- O importe conxunto das compras a outros Estados destas dúas provincias representou en 2017 un 93,1% do global galego.

Igual que se salientaba no Informe sociolaboral de 2015, as nosas vendas ao estranxeiro concéntranse especialmente en tres grupos arancelarios: material de transporte, materias téxtiles-confección e animais, peixes e moluscos, leite e ovos; entre os tres suman máis da metade do valor das exportacións de Galicia ao estranxeiro.

No que atinxe ás importacións, os grupos arancelarios máis importantes cuantitativamente foron o de Minerais e combustibles minerais, Material de transporte e Materias téxtiles e confección; entre os tres concentran algo máis da metade do valor das importacións galegas do estranxeiro. No cadro 1.43 preséntanse os indicadores básicos de comercio exterior para 2017 por CC.AA.

Cadro 1.43

Comercio exterior de España. Por CC.AA. Indicadores básicos 2017

	EXPORTACIÓN				IMPORTACIÓN				SALDO	COBERT.	EXP+HMP
	Valor (mil. Euros)	ICom ⁽¹⁾	TVA ⁽²⁾	CCom a TVA ⁽³⁾	Valor (mil. Euros)	ICom ⁽¹⁾	TVA ⁽²⁾	CCom a TVA ⁽³⁾	Valor (mil. Euros)	%	Valor (mil. Euros)
España	277.125,74	100,00	8,88	8,88	301.870,07	100,00	10,46	10,46	-24.744,33	91,80	578.995,81
Cataluña	70.828,72	25,56	8,73	2,23	84.321,66	27,93	8,35	2,38	-13.492,94	84,00	155.150,39
Madrid	30.510,26	11,01	7,75	0,86	60.884,58	20,17	5,58	1,18	-30.374,33	50,11	91.394,84
Andalucía	30.913,33	11,15	20,53	2,07	29.196,65	9,67	20,64	1,83	1.716,68	105,88	60.109,98
Valencia	29.370,98	10,60	2,41	0,27	26.027,72	8,62	9,00	0,79	3.343,26	112,85	55.398,70
País Vasco	23.860,37	8,61	10,49	0,89	18.640,83	6,18	20,55	1,16	5.219,54	128,00	42.501,20
Galicia	21.676,26	7,82	8,17	0,64	17.140,82	5,68	9,98	0,57	4.535,44	126,46	38.817,08
Castela e León	15.597,58	5,63	-3,91	-0,25	13.397,60	4,44	5,66	0,26	2.199,98	116,42	28.995,18
Aragón	12.019,84	4,34	10,62	0,45	10.874,79	3,60	4,63	0,18	1.145,05	110,53	22.894,63
Murcia	10.456,74	3,77	16,00	0,57	9.667,56	3,20	21,47	0,63	789,18	108,16	20.124,30
Castela-A Mancha	7.056,06	2,55	9,29	0,24	8.432,22	2,79	11,04	0,31	-1.376,16	83,68	15.488,28
Navarra	8.073,72	2,91	-3,17	-0,10	4.432,78	1,47	-2,07	-0,03	3.640,93	182,14	12.506,50
Asturias	4.175,62	1,51	19,40	0,27	4.145,01	1,37	32,05	0,37	30,61	100,74	8.320,63
Canarias	2.533,51	0,91	26,61	0,21	4.301,05	1,42	27,04	0,34	-1.767,53	58,90	6.834,56
Non determinado	2.042,35	0,74	15,93	0,11	3.569,39	1,18	26,20	0,27	-1.527,04	57,22	5.611,75
Cantabria	2.319,22	0,84	-0,97	-0,01	1.951,85	0,65	7,86	0,05	367,37	118,82	4.271,07
Baleares	1.853,59	0,67	59,01	0,27	1.775,55	0,59	25,26	0,13	78,04	104,40	3.629,14
A Ríoxa	1.848,18	0,67	8,43	0,06	1.361,17	0,45	8,70	0,04	487,01	135,78	3.209,36
Extremadura	1.918,96	0,69	14,13	0,09	1.205,62	0,40	12,53	0,05	713,34	159,17	3.124,58
Ceuta	20,77	0,01	571,80	0,01	305,12	0,10	-2,96	0,00	-284,36	6,81	325,89
Melilla	49,67	0,02	2,19	0,00	238,09	0,08	-18,53	-0,02	-188,42	20,86	287,76

(1) Icom: incidencia autonómica na exportación/importación de España (en porcentaxe)

(2) TVA: taxa de variación interanual (respecto a igual período do ano anterior), en porcentaxe.

(3) CCom a TVA de España: contribución autonómica á taxa de variación interanual rexistrada por España.

Fonte: Ministerio de Economía e Competitividade, Informe anual da Dirección Territorial de Comercio en Galicia.

1.7.2 Comercio galego con outras comunidades autónomas

Desafortunadamente non contamos con estatísticas oficiais sobre comercio interrexional en España. O que si temos é a estimación global das exportacións de bens e servizos de Galicia, incluíndo ao resto de España. Os datos aparecen recollidos no cadro 1.44. Galicia acada un superávit crecente dende o ano 2015. Dende os 766 millóns de euros neste ano ata 2.455 en 2017. Poñendo en relación estas cifras agregadas coas que foron presentadas anteriormente para o comercio exterior de mercancías co resto do mundo pódese concluír, primeiro, que o superávit comercial de Galicia e a súa nidia mellora se debe, fundamentalmente, ao que pasa co comercio de bens internacional; e, segundo, que Galicia mantén un lixeiro déficit no comercio de bens e servizos co resto de España.

Cadro 1.44

Exportacións e importacións de bens e servizos en Galicia

	2015	2016	2017
Exportacións	29.487	30.403	32.300
Importacións	28.721	28.705	29.846
Saldo neto	766	1.699	2.455

Nota: Os datos dos anos 2014 e 2015 son provisionais. Os datos dos anos 2016 e 2017 son avance.

Datos en millóns de euros.

Fonte: IGE, Contas económicas trimestrais.

